

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет **економіки та менеджменту**

Кафедра **економіки та підприємництва**

Робоча програма (силабус) освітнього компонента

Мікроекономіка

(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньої програми **Менеджмент**
за спеціальністю **073 «Менеджмент»**
на **1 (бакалаврському)** рівні вищої освіти

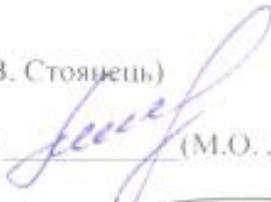
Суми – 2024

Розробники: () Пилипенко Н.М. доцент, к.е.н., доцент кафедри
 () Пилипенко В.В. професор, к.е.н., професор кафедри

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва	протокол від 5 червня 2024 року №15	
	Завідувач кафедри	 Терешенко С.І. <small>(прямий: інше)</small>

Погоджено:

Гарант освітньої програми (Н.В. Стоянець)

Декан факультету, де реалізується освітня програма (М.О. Лишенко)

Рецензію на робочу програму (додається) надали: Стоянець Н.В.

Башлай С.В.

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації

Зареєстровано в електронній базі: дата: 18.06 2024 р.

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Мікроекономіка			
2.	Факультет/кафедра	Економіки та менеджменту/економіки та підприємництва			
3.	Статус ОК	Обов'язковий			
4.	Програма/Спеціальність, складовою яких є ОК	073 «Менеджмент»			
5.	Рівень НРК	6			
6.	Семестр та тривалість вивчення	2, 1-15 тиждень			
7.	Кількість кредитів ЄКТС	5			
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)		Самостійна робота	
		денна/заочна			76/132
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні	
44/8	30/10	–			
9.	Мова навчання	українська			
10.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Пилипенко Надія Миколаївна, доцент кафедри економіки та підприємництва (ауд.№403а корпус економфака)			
10.1	Контактна інформація	050-595-37-40, nadijapilipenko70@gmail.com			
11.	Загальний опис освітнього компонента	<p>В умовах сучасної ринкової економіки в програмі підготовки фахівців економічних спеціальностей дисциплін, однією із базових є мікроекономіка, яка вивчає поведінку і механізм прийняття рішень окремими економічними суб'єктами (індивідами, домашніми господарствами, підприємствами, галузями, громадськими організаціями і державними агенціями, тобто мікросистемами), які прагнуть досягти мети шляхом використання обмежених ресурсів, що мають альтернативу використання.</p> <p>Вивчення навчальної дисципліни «Мікроекономіка» завершується підсумковим контролем у формі іспиту.</p>			
12.	Мета освітнього компонента	сформувати знання про закономірності поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах, оволодіти універсальним інструментарієм прийняття обґрунтованих рішень щодо здійснення вибору за наявності обмежених засобів і альтернативних можливостей, а також методикою виконання економічних розрахунків, пов'язаних з аналізом і обґрунтуванням раціональної поведінки мікросистем у ринкових умовах			
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент є основою для дисциплін: макроекономіка, економіка підприємства, маркетинг, менеджмент, бухгалтерський облік			
14.	Політика академічної доброчесності	<p>під час вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись правил академічної доброчесності, зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> - самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених даним силабусом; - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; - надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності при виконанні групових завдань, 			

		використані методики досліджень і джерела інформації; списування – завдання не зараховується; використання заборонених засобів під час контрольних засобів – відповідь не зараховується; плагіат – завдання не зараховується (якщо унікальність тексту менше 50%).
15.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=2471

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення мікроекономіки студент чікувано буде здатен...	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК		Як оцінюється ДРН
	ПРН 4 Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень	ПРН 12 Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації	
ДРН1: розуміти основні поняття та категорії мікроекономічної теорії, а також проблеми, які вона досліджує	x		Тести множинного вибору
ДРН2: розуміти основні типи ринкових структур та особливості поведінки економічних агентів на ринках товарів та ринках факторів виробництва	x	x	Тести множинного вибору, розрахункове завдання (ІРЗ), виконання ІНДЗ
ДРН3: розуміти теорію загальної рівноваги і ефективності, причини неспроможності ринку та необхідність державного втручання в роботу ринків	x	x	Тести множинного вибору, виконання ІНДЗ
ДРН4: знаходити оптимальне рішення для економічних агентів на ринках товарів та ресурсів (оптимум споживача, максимізація прибутку та мінімізація витрат фірми, рішення про найм, встановлення оптимальної ціни монополістом)	x	x	Тести множинного вибору, ІРЗ
ДРН5: аналізувати наслідки порушення умов досконалої конкуренції для споживачів, виробників та суспільства в цілому	x	x	Тести множинного вибору, розрахункове завдання (ІРЗ), виконання ІНДЗ
ДРН6: робити висновки про доцільність інвестицій на основі розрахунків чистої дисконтованої вартості	x	x	Тести множинного вибору, розрахункове завдання

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Розподіл в межах загального бюджету часу, денна/заочна			Рекомендована література О – основна, Д - додаткова
	Аудиторна робота		Самостійна робота	
	Лк	П.з / семін. з		
Тема 1. Предмет і методи мікроекономіки. 1. Мікроекономіка як складова частина теоретичної економіки. 2. Блага, обмеженість ресурсів та проблема вибору. 3. Методологія мікроекономічного аналізу, мікроекономічні моделі.	4/2	2/-	4/8	О (1-4) Д (8-13)
Тема 2. Попит, пропозиція, їх взаємодія. 1. Попит і закон попиту. Нецінові фактори попиту. 2. Пропозиція і закон пропозиції. Нецінові фактори пропозиції. 3. Ринкова рівновага. 4. Зміна стану рівноваги. Обмеження цін та податки. 5. Динамічна модель ринкової рівноваги.	4/2	4/2	6/10	О (1-4) Д (8-13)
Тема 3. Еластичність. 1. Поняття еластичності. Еластичність попиту за ціною. 2. Еластичність попиту за доходом. 3. Перехресна еластичність попиту. 4. Еластичність пропозиції	2/-	2/-	6/10	О (1-4) Д (8-13)
Тема 4. Теорія вибору споживача. 1. Корисність в економічній теорії і проблема її виміру. Закон спадної граничної корисності блага. 2. Вибір споживача з ординалістських позицій. Криві байдужості. 3. Бюджетне обмеження. 4. Оптимум споживача.	2/-	2/2	6/8	О (1-4) Д (8-13)
Тема 5. Аналіз поведінки споживача. Індивідуальний та ринковий попит. 1. Реакція споживача на зміну ціни. Крива індивідуального попиту. 2. Реакція споживача на зміну доходу. 3. Ефект доходу та ефект заміщення. 4. Надлишок споживача.	2/-	2/-	6/10	О (1-4) Д (8-13)
Тема 6. Теорія фірми: виробництво 1. Підприємство як суб'єкт ринку та виробничо-ринкова система. 2. Процес виробництва. Виробнича функція. Ізокванта. 3. Ізокоста. Оптимум виробника. Мінімізація витрат. 4. Пропорційна варіація факторів виробництва. Ефект масштабу.	4/2	2/2	6/8	О (1-4) Д (8-13)

Тема 7. Витрати виробництва, виручка та прибуток. 1. Економічні, бухгалтерські та альтернативні витрати. 2. Витрати виробництва у короткостроковому періоді. 3. Витрати виробництва у довгостроковому періоді. 4. Виручка та прибуток. Правило максимізації прибутку.	2/2	2/2	6/6	О (1-4) Д (8-13)
Тема 8. Ринок досконалої конкуренції. 1. Ознаки і умови досконалої конкуренції. Попит на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції. 2. Максимізація прибутку. 3. Поведінка досконалого конкурента у короткостроковому періоді. 4. Ринок досконалої конкуренції у довгостроковому періоді.	4/-	4/2	4/10	О (1-4) Д (8-13)
Тема 9. Монопольний ринок 1. Чиста монополія та монопольна влада. Попит на продукцію монополіста. 2. Максимізація прибутку монополіста 3. Монополістичне ціноутворення. 4. Цінова дискримінація. 5. Порівняльний аналіз конкуренції та монополії. Соціальна ціна монополії.	4/-	2/-	4/10	О (1-4) Д (8-13)
Тема 10. Монополістична конкуренція та олігополія. 1. Монополістична конкуренція. 2. Олігополія: теорія ігор та стратегічна поведінка на олігополістичному ринку. 3. Моделі дуополії 4. Картель. 5. Модель ламаної кривої попиту. 6. Модель домінуючої фірми. 7. Вимірювання монопольної влади. Антимоніопольна політика.	6/-	2/-	8/16	О (1-4) Д (8-13)
Тема 11. Утворення похідного попиту. Ринок праці. 1. Особливості ринків факторів виробництва. 2. Попит на працю. Рішення фірми про найм. 3. Індивідуальна та ринкова пропозиція праці. 4. Ринкова рівновага. Економічна рента.	4/-	2/-	6/12	О (1,2,4) Д (8-13)
Тема 12. Ринок капіталу. Вступ до аналізу інвестиційних рішень Ринок землі. 1. Капітал. Вибір у часі. 2. Пропозиція позичкових коштів. Теорія міжчасового вибору. 3. Інвестиційний попит. Поняття дисконтованої величини. 4. Ринок землі.	2/-	2/-	8/12	О (1,2,4) Д (8-13)

Тема 13. Загальна рівновага та економічна ефективність. Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага 1. Загальна ефективність та загальна рівновага. 2. Ефективність та справедливість. Крива Лоренца. 3. Причини неефективності ринків. Економічна роль держави в ринковій економіці. 4. Зовнішні ефекти. 5. Суспільні блага та суспільний вибір.	4/-	2/-	6/12	О (1,2,4) Д (8-10,12,13)
ВСЬОГО	44/8	30/10	76/132	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)
ДРН1: розуміти основні поняття та категорії мікроекономічної теорії, а також проблеми, які вона досліджує	Лекції з використанням презентацій та інтерактивних опитувань Обговорення кейсів у групах	Вивчення літератури Підготовка до опитувань та тестів Виконання онлайн-тестів
ДРН2: розуміти основні типи ринкових структур та особливості поведінки економічних агентів на ринках товарів та ринках факторів виробництва	Лекції з обговоренням реальних прикладів Групові дискусії з аналізу ринкових структур Симуляційні ігри (ринок товарів)	Аналіз наукових статей Виконання завдань на платформі Coursera Підготовка презентацій з аналізу ринкових структур
ДРН3: розуміти теорію загальної рівноваги і ефективності, причини неспроможності ринку та необхідність державного втручання в роботу ринків	Лекції з елементами дискусії Аналіз випадків (case studies) державного втручання Дебати на тему ролі держави у ринковій економіці	Читання наукових статей Виконання письмових завдань та есе Розробка власних кейсів з державного втручання
ДРН4: знаходити оптимальне рішення для економічних агентів на ринках товарів та ресурсів (оптимум споживача, максимізація прибутку та мінімізація витрат фірми, рішення про найм, встановлення оптимальної ціни монополістом)	Практичні заняття з використанням математичних моделей Вирішення задач у малих групах Інтерактивні симуляції з використанням програмного забезпечення	Підготовка аналітичних звітів Використання програмного забезпечення для моделювання оптимальних рішень
ДРН5: аналізувати наслідки порушення	Лекції з використанням	Аналіз даних з ринків

умов досконалої конкуренції для споживачів, виробників та суспільства в цілому	інтерактивних опитувань Обговорення відеоматеріалів (документальні фільми, виступи економістів) Групові проекти	різних країн Підготовка звітів та презентацій Виконання онлайн-тестів на платформі Moodle
ДРН6: робити висновки про доцільність інвестицій на основі розрахунків чистої дисконтованої вартості	Лекція, практичне заняття, дискусія	Опрацювання теоретичного матеріалу, виконання розрахункових завдань

5. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	ІНДЗ	20/20%	До 13 тижня
2.	ІРЗ 1(індивідуальне розрахункове завдання)	10/10%	До 7 тижня
3.	ІРЗ 2(індивідуальне розрахункове завдання)	10/10%	До 13 тижня
4.	Тестування (модуль 1)	10/10%	7й тиждень
5.	Тестування (модуль 2)	20/20%	14й тиждень
6.	Іспит (письмова відповідь на відкриті питання та виконання практично-розрахункового завдання)	30 / 30%	За графіком сесії

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Критерій	Незадовільно		Задовільно		Добре		Відмінно
		<7 балів	8-10 балів	11-12 балів	13-14 балів	15-16 балів	17-18 балів	
ІНДЗ	Розуміння	Повне незрозуміння теми.	Дуже обмежене розуміння основних концепцій. Не в змозі адекватно викласти навіть базові ідеї.	Поверхневе розуміння без глибокого аналізу.	Адекватне розуміння з окремими деталями.	Добре розуміння з ясністю основних ідей.	Дуже хороше розуміння з критичним аналізом.	Відмінне глибоке розуміння з повним охопленням теми.
	Аналіз	Відсутність будь-якого аналізу. Не використовується жодне джерело.	Елементарний аналіз без спроб зв'язати з джерелами.	Недостатній аналіз, але з деякими валідними спостереженнями.	Поверхневий аналіз з деякими оригінальними міркуваннями.	Достатній аналіз з використанням відповідних джерел.	Детальний аналіз з глибоким розумінням.	Високоякісний критичний аналіз з інноваційними ідеями.
	Аргументація	Відсутність аргументації. Немає структури або зв'язку між ідеями.	Дуже слабка аргументація. Ідеї не обгрунтовані і погано викладені.	Поверхнева аргументація, але достатньо для розуміння основних пунктів.	Чіткі аргументи, але з обмеженою переконливістю.	Міцні аргументи з доброю структурою.	Дуже сильні, переконливі аргументи з критичним підходом.	Виняткові аргументи з високим рівнем оригінальності.
	Оформлення	Грубі порушення академічних стандартів. Текст важко	Значні порушення академічних стандартів. Багато	Допускаються помилки, але текст зрозумілий.	Незначні помилки, добра структура.	Дуже добре оформлення з мінімальними помилками.	Майже ідеальне оформлення.	Перфектне оформлення без помилок.

		читати через численні помилки.	помилко, що ускладнюють розуміння.					
ІРЗ 1	<i>0 балів</i>	<i>1-2 бали</i>	<i>3-4 балів</i>	<i>5-6 балів</i>	<i>7-8 балів</i>	<i>9 балів</i>	<i>10 балів</i>	
	Завдання відсутнє	1 бал. Робота виконана з критичними помилками, що роблять неможливим її оцінювання. 2 бали. Виконано мінімальну частину завдань, але з помилками. Графіки відсутні, а таблиці містять значні неточності.	3 бали. Виконані базові завдання, але є помилки у розрахунках і невірне визначення точки рівноваги 4 бали. недостатньо деталей у графічному зображенні.	5 балів Виконані основні завдання, присутні графіки та таблиці, але аналіз поверховий, і є помилки у визначенні рівноважної ціни та обсягу. 6 балів Завдання виконані правильно з невеликими помилками, графіки і таблиці точні, рівноважна ціна і обсяг визначені коректно.	7 балів Хороше виконання завдань з чіткими і точними графіками та таблицями. Аналіз даних є повним, але може бути покращений. 8 балів. Дуже добре виконання завдань з глибоким і систематичним аналізом. Графіки та таблиці високої якості.	Відмінне виконання завдань із винятковим аналізом даних. Робота включає точний і детальний аналіз з вірними розрахунками надлишків і еластичності, показані впливи податків і субсидій.	Виняткове виконання з глибоким аналізом всіх аспектів завдання, включно з точним визначенням ефектів податків і субсидій, аналізом зміни рівноваги, без помилок.	
ІРЗ 2	<i>0 балів</i>	<i>1-2 бали</i>	<i>3-4 балів</i>	<i>5-6 балів</i>	<i>7-8 балів</i>	<i>9 балів</i>	<i>10 балів</i>	
	Завдання відсутнє	1 бал. Робота виконана з критичними помилками, що роблять неможливим її оцінювання. Відсутні основні розрахунки та графічні представлення. 2 бали. Виконано мінімальну частину завдань. Графіки відсутні, а таблиці містять значні неточності.	3 бали. Значні помилки у розрахунках основних економічних показників; графіки відсутні. 4 бали. Основні показники розраховані, але з помилками, які впливають на коректність висновків. Спроби графічного представлення є, але містять значні неточності.	5 балів. Базові розрахунки виконані, але є помилки; графіки присутні, але не повністю відображають зміни показників. 6 балів. Робота містить всі необхідні розрахунки з дрібними помилками. Графіки присутні, але вимагають уточнення для повного зображення економічної ситуації.	7 балів. Розрахунки виконані правильно, але аналіз є поверховим; графіки коректні, але містять незначні помилки. 8 балів. Правильні розрахунки та аналіз основних показників; графіки коректні, але містять незначні помилки.	Глибокий аналіз економічних показників з високою точністю розрахунків; відмінне графічне представлення з детальним порівнянням граничних та середніх витрат.	Винятковий аналіз з ідеальними розрахунками і всіх показників; висока оригінальність і новаторський підхід у графічному представленні даних, який надає глибокий аналіз економічної стратегії фірми.	
Тестування		<i>Кількість балів визначається кількістю правильних відповідей</i>						
Іспит	<15 балів	15-24 балів		25-29 балів		30 балів		
	Не в повному обсязі розкриті теоретичні питання, не виконано практичне завдання	Не в повному обсязі розкриті теоретичні питання, виконано практичне завдання із несуттєвими помилками		Всі вимоги виконані до завдання		Всі вимоги виконані до завдання, власна думка		

5.2. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Тестування в (Kahoot / Quizizz / Moodle)	По закінченню кожної теми, модуля
2	Заповнення відомостей самооцінювання	По закінченню відповідної теми
3	Виконання завдань в Learnings App	По закінченню відповідної теми
4	Письмовий зворотний зв'язок на есе	Протягом 1 тижня після виконання
5	Квест	По закінченню відповідної теми
6	Усний зворотний зв'язок від викладача під час виконання ІРЗ	Під час виконання ІРЗ

5.3. Шкала оцінювання, що діє в Університеті:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики, кваліфікаційної роботи	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
75-81		
69-74		
60-68	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела

6.1.1. Підручники/посібники

1. Пилипенко В.В., Пилипенко Н.М. Мікроекономіка. Навчальний посібник. Суми: 2020. 391с.
2. Курс мікроекономіки: Навчальний посібник для студентів спеціальностей «Економіка», «Облік і оподаткування», «Менеджмент», «Маркетинг», «Підприємство, торгівля та біржова діяльність» / За ред. С.І. Архієреєва. Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2019. 156 с. <https://cutt.ly/ceoKJmrV>
3. Мікроекономіка: Навч. посібник / Н.М. Каменева, М.В. Косич, О.Ю. Александрова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 305 с. <https://cutt.ly/BeoKHRe3>
4. Піндайк Р.С., Рубінфелд Д.Л. Мікроекономіка / Пер. з англ. А.Олійник, Р.Скільський К.: Основи, 1996.

6.1.2. Методичне забезпечення

5. Пилипенко Н.М. Мікроекономіка. Конспект лекцій для здобувачів 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання напряму підготовки 07 «Управління та адміністрування» / Суми, Сумський національний аграрний університет, 2024. 102с.
6. Пилипенко Н.М., Пилипенко В.В. Мікроекономіка. Методичні вказівки для проведення практичних занять для спеціальності 073 «Менеджмент», 1 курсу денної та заочної форми навчання / Суми, Сумський національний аграрний університет, 2024. 56 с.
7. Пилипенко Н.М., Пилипенко В.В. Мікроекономіка. Методичні вказівки для самостійної роботи для спеціальності 073 «Менеджмент», 1 курсу денної та заочної форми навчання / Суми, Сумський національний аграрний університет, 2024. 77 с.
8. Пилипенко Н.М., Пилипенко В.В. Мікроекономіка: методичні вказівки для проведення квесту для студентів 1 курсу бакалаврату денної та 2 курсу заочної форми навчання спеціальності 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 281 «Публічне управління та адміністрування»/ Суми, Сумський національний аграрний університет, 2022 – 17с.
9. Е-курс «Мікроекономіка». URL:
<https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=2471>

6.2. Додаткові джерела

10. Мікроекономіка: навчальний посібник. Укл: С.В. Бойда. Чернівці: Чернівець. нац. унів-т., 2021. 176 с.
https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/32651/1/Mikroeconomic_2021.pdf
11. Мікроекономіка. Тренінг-курс: навч. посібник / [В. П. Решетило, А. Є. Ачкасов, І. А. Островський, С. Б. Тимофієва]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. 2-ге вид., випр. і доп. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 265 с.
<http://eprints.kname.edu.ua/44492/1/2016%20%20%D0%BF%D0%B5%D1%87.%2011%D0%9D.pdf>
12. Петрушенко Ю. М. Мікроекономіка: теорія та приклади розв'язування задач: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., які навчаються за освіт.-проф. прогр. бакалавра галузі знань "Економіка і підприємництво". Суми: Університетська книга, 2012. 319 с. http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1387_99093157.pdf

6.3. Програмне забезпечення

Стандартні пакети прикладних програм MS Office

6.4. Інформаційні ресурси:

14. Офіційний веб-портал Державної служби статистики України/ URL:
<http://www.ukrstat.gov.ua/>
15. Офіційний сайт Державної установи «Інститут економіки та прогнозування

НАН України». URL <http://ief.org.ua/>

16. Офіційний сайт Інституту трансформації суспільства (провідний недержавний науково-аналітичний центр України). URL: <http://ist.osp-ua.info/>
17. Офіційний сайт Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. URL: <http://www.razumkov.org.ua/ukr>
18. Веб-сайт статистичного агентства Eurostat Європейського союзу – найважливіша постійно оновлювана інформація з усіх галузей економіки та соціального життя 27 країн – членів Європейського союзу. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>